ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 8ης Ιουλίου 2004 *

Στην υπόθεση C-286/95 P-DEP,

Imperial Chemical Industries plc (ICI), εκπροσωπουμένη από την S. Berwick, solicitor,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον J. Currall,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση καθορισμού των δυναμένων να ανακτηθούν δικαστικών εξόδων κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 2000, C-286/95 P, Επιτροπή κατά ICI (Συλλογή 2000, σ. I-2341),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, N. Colneric, E. Juhász και E. Levits, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl,
γραμματέας: R. Grass,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Αυγούστου 1995, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 29ης Ιουνίου 1995, Τ-37/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1901), με την οποία αυτό ακύρωσε απόφαση της Επιτροπής ληφθείσα κατά της Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI) σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρου 82 ΕΚ). Εξάλλου, με απόφαση της ιδίας ημέρας, Τ-36/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1847), το Πρωτοδικείο ακύρωσε απόφαση της Επιτροπής ληφθείσα κατά της ICI, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρου 81 ΕΚ). Η απόφαση αυτή δεν αποτέλεσε αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως.

2 Με απόφαση της 6ης Απριλίου 2000, C-286/95 P, Επιτροπή κατά ICI (Συλλογή 2000, σ. I-2341), το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στην υπόθεση T-37/91 και καταδίκασε την Επιτροπή στα έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης.

3 Επειδή μεταξύ της ICI και της Επιτροπής δεν επήλθε καμία συμφωνία ως προς τα ανακτήσιμα δικαστικά έξοδα, η ICI, με υπόμνημα που κατέθεσε στις 16 Οκτωβρίου 2003 στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, ζήτησε από αυτό, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 74 του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Επιχειρήματα των διαδίκων

4 Η ICI ζητεί να καθοριστούν τα ανακτήσιμα δικαστικά έξοδα της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας σε 76 910 GBP (περίπου 115 000 ευρώ). Το ποσό αυτό αναλύεται ως εξής:

— Αμοιβή και έξοδα δικηγόρου για τη σύνταξη των υπομνημάτων ενώπιον του Δικαστηρίου

— κύριος δικηγόρος 22 901 GBP

— βοηθός δικηγόρος 12 459 GBP

— Αμοιβή και έξοδα δικηγόρου για την προετοιμασία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως του Δικαστηρίου της 7ης Οκτωβρίου 1999 και της συμμετοχής σ' αυτήν

— κύριος δικηγόρος	25 226 GBP
— βοηθός δικηγόρος	10 058 GBP

— Έξοδα μετακινήσεως και διαμονής στις Βρυξέλλες του κύριου δικηγόρου και δύο εσωτερικών συμβούλων της ICI που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις δικηγόρων της 14ης Νοεμβρίου 1995, της 13ης Μαρτίου 1996 και της 28ης Σεπτεμβρίου 1999

2 010 GBP

— Έξοδα μετακινήσεως και διαμονής στο Λουξεμβούργο του κύριου δικηγόρου και του βοηθού δικηγόρου καθώς και δύο εσωτερικών συμβούλων της ICI που συμμετείχαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση του Δικαστηρίου (1 873 GBP), καθώς και η ενοικίαση αίθουσας συνεδριάσεων (1 488,99 GBP), συνολικώς επομένως

3 361,99 GBP

— Έξοδα αντικλήτου που καταβλήθηκαν σε δικηγορικό γραφείο Λουξεμβουργέζων δικηγόρων

894 GBP

ήτοι, συνολικό ποσό	76 909,99 GBP

5 Για να δικαιολογήσει τα ποσά αυτά, η ICI προσκόμισε ενώπιον του Δικαστηρίου δύο λογαριασμούς αμοιβών του κύριου δικηγόρου της, έναν της 17ης Ιουνίου 1996 ανερχόμενο σε 23 625 GBP, και άλλον της 13ης Ιανουαρίου 2000 ανερχόμενο σε 26 023 GBP, καθώς και τρεις λογαριασμούς αμοιβών του βοηθού δικηγόρου της, τον

πρώτο της 13ης Δεκεμβρίου 1995 ανερχόμενο σε 9 781,25 GBP, τον δεύτερο της 13ης Ιουνίου 1996 ύψους 3 071,25 GBP και τον τρίτο της 10ης Νοεμβρίου 1999 ανερχόμενο σε 10 375 GBP.

6 Η ICI ισχυρίζεται ότι η συγκεκριμένη υπόθεση είχε εξαιρετικά περίπλοκο και τεχνικό χαρακτήρα και ότι τα έγγραφα που περιελήφθησαν στη δικογραφία ήσαν ογκώδη. Ορισμένα νομικά ζητήματα που ανέκυψαν ήσαν νέα και εξαιρετικά δύσκολα, λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα το ότι δεν υπήρχε προηγούμενο στον τομέα των εκπτώσεων. Τα ζητήματα δεσπόζουσας θέσεως, καταχρήσεως και διακρατικού εμπορίου, μεταξύ άλλων, χρειάστηκαν σημαντικές έρευνες και επιχειρήματα.

7 Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών δύο δικηγόρων, η ICI ισχυρίζεται ότι ο δικηγόρος που την εκπροσώπησε πρωτοδίκως δεν ήταν πλέον διαθέσιμος για να την εκπροσωπήσει κατά την αναιρετική διαδικασία. Επομένως, αποφάσισε να αποταθεί στον «junior counsel», ο οποίος είχε τότε βοηθήσει τον εν λόγω δικηγόρο και ο οποίος είχε πολύ καλή γνώση των πραγματικών στοιχείων της υποθέσεως. Λαμβάνοντας υπόψη τη σπουδαιότητα και τον περίπλοκο χαρακτήρα της υποθέσεως, το μέτρο αυτό επέτρεψε να ελαφρυνθούν τα καθήκοντα του κύριου δικηγόρου που ήταν επιφορτισμένος με την εκπροσώπησή της κατά την αναιρετική διαδικασία.

8 Εξάλλου, η οικονομική πλευρά της υποθέσεως είχε πρωταρχική σημασία για την ICI. Πράγματι, το πρόστιμο ύψους 10 εκατομμυρίων ECU που επιβλήθηκε στην εταιρία αυτή, για τον λόγο ότι καταχράστηκε δεσπόζουσας θέσεως, ήταν την εποχή εκείνη ένα από τα πλέον υψηλά που είχαν ποτέ επιβληθεί από την Επιτροπή.

9 Όσον αφορά τα έξοδα ταξιδίου και τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε λόγω της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, η ICI ισχυρίζεται ότι η παρουσία δύο δικηγόρων και δύο εσωτερικών συμβούλων της εταιρίας ήταν αναγκαία για την αποτελεσματική υποστήριξη της υποθέσεως. Ειδικότερα, η συμμετοχή των τελευταίων επέτρεψε ουσιαστική μείωση των αμοιβών που καταβλήθηκαν στους εξωτερικούς δικηγόρους.

10 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η αίτηση της ICI για τον καθορισμό του δυναμένου να ανακτηθεί ποσού των δαπανών σε 76 910 GBP είναι υπερβολική. Εξάλλου, το ίδιο ισχύει όσον αφορά την αίτηση που η εν λόγω εταιρία υπέβαλε ταυτόχρονα στο Πρωτοδικείο για ποσό 203 340 GBP, για την πρωτόδικη διαδικασία.

11 Η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, να καθορίσει το ποσό των δυναμένων να ανακτηθούν εξόδων σε 25 000 GBP.

12 Κατ' αυτήν, τα περισσότερα από τα επιχειρήματα που προέβαλε η ICI στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως αναφέρονται στην πραγματικότητα στις ενώπιον του Πρωτοδικείου δύο διαδικασίες, που αφορούσαν δύο διαφορετικές αποφάσεις, μια σχετικά με μια εναρμονισμένη πρακτική και μια άλλη αφορώσα κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Εντούτοις, η αίτηση αναιρέσεως αφορά τη δεύτερη απόφαση, που το Πρωτοδικείο ακύρωσε μόνο για τον διαδικαστικό λόγο ότι η εν λόγω απόφαση δεν είχε επικυρωθεί σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής και όχι για ουσιαστικούς λόγους. Επομένως, τα επιχειρήματα αυτά στερούνται λυσιτελείας.

13 Η ενώπιον του Πρωτοδικείου υπόθεση σχετικά με την εναρμονισμένη πρακτική είχε μεν πολύπλοκο χαρακτήρα, πλην όμως δεν ίσχυε το ίδιο ούτε για τη σχετική με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως υπόθεση ούτε για την αίτηση αναιρέσεως που προκλήθηκε από αυτήν, η οποία αφορούσε μόνο το ζήτημα της μη επικυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής. Η σύγκριση του μάκρους των αντίστοιχων αποφάσεων, 83 σελίδες στη Συλλογή για τις δύο αποφάσεις του Πρωτοδικείου και 18 σελίδες για την απόφαση του Δικαστηρίου, αρκεί για να αποδείξει την αντίστοιχη σημαντική διαφορά των υποθέσεων.

14 Εξάλλου, το ζήτημα της επικυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής δεν είναι νέο, συζητήθηκε κατά την εξέταση των υποθέσεων «PVC I» επί των οποίων εκδόθηκαν η απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-315, και του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1994, C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ.,

Συλλογή 1994, σ. I-2555). Εν προκειμένω, η Επιτροπή προέβαλε δύο μόνο λόγους στο πλαίσιο της αιτήσεώς της αναιρέσεως, σχετικούς με τις επιπτώσεις της μη επικυρώσεως και τις συνθήκες υπό τις οποίες το Πρωτοδικείο εφάρμοσε το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας της για να επιτρέψει στην ICI να προβάλει καθυστερημένα τον λόγο που αντλείται από την έλλειψη αυτή της επικυρώσεως.

15 Επιπλέον, το ίδιο το Δικαστήριο δεν έκρινε την υπόθεση ή τα προβληθέντα επιχειρήματα ως εμφανίζοντα ιδιαίτερες δυσκολίες εφόσον κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ένας από τους δύο λόγους που προέβαλε η Επιτροπή προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως ήταν προδήλως αβάσιμος (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά ICI, σκέψη 66). Συνεπώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι η ICI δεν είχε συναντήσει δυσκολίες για την ενώπιόν του υπεράσπισή της.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

16 Κατά το άρθρο 73, στοιχείο β', του Κανονισμού Διαδικασίας, θεωρούνται ως έξοδα που μπορούν να αναζητηθούν «τα αναγκαία έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι διάδικοι λόγω της δίκης, και ιδίως τα έξοδα μετακινήσεως και διαμονής και η αμοιβή των εκπροσώπων, συμβούλων ή δικηγόρων».

17 Επειδή το κοινοτικό δίκαιο δεν προβλέπει διατάξεις περί καθορισμού των εξόδων, το Δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει ελεύθερα τα στοιχεία της υποθέσεως, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο και τη φύση της διαφοράς, τη σημασία της από απόψεως κοινοτικού δικαίου, καθώς και τις δυσκολίες της υποθέσεως, τον όγκο της εργασίας που κλήθηκαν να επιτελέσουν κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία οι υπάλληλοι ή σύμβουλοι που ενεπλάκησαν και το

οικονομικό ενδιαφέρον που παρουσίασε η διαφορά για τους διαδίκους (βλ., μεταξύ άλλων, διατάξεις της 30ής Νοεμβρίου 1994, C-294/90 DEP, British Aerospace κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-5423, σκέψη 13, και της 17ης Φεβρουαρίου 2004, C-321/99 P-DEP, DAI κατά ARAP κ.λπ., που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 16).

18 Το ποσό των εξόδων που μπορούν να ανακτηθούν πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των κριτηρίων αυτών.

19 Όσον αφορά το οικονομικό ενδιαφέρον που παρουσίασε η διαφορά για τους διαδίκους, η υπόθεση έχει αναμφισβήτητα οικονομική σημασία για την ICI, λαμβάνοντας υπόψη το ποσό του προστίμου που της επιβλήθηκε από την Επιτροπή λόγω της αιτιάσεως περί καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως.

20 Όσον αφορά το αντικείμενο και τη φύση της διαφοράς, πρέπει να τονιστεί ότι επρόκειτο για αναιρετική διαδικασία η οποία, από τη φύση της, περιορίζεται στα νομικά ζητήματα και δεν έχει ως αντικείμενο τη διαπίστωση πραγματικών περιστατικών.

21 Εν προκειμένω, οι λόγοι της αναιρέσεως, στους οποίους η ICI ήταν υποχρεωμένη να απαντήσει, αφορούσαν δύο νομικά ζητήματα.

22 Το πρώτο ήταν σχετικό με την επικύρωση των πράξεων που προβλέπει το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Με την προπαρατεθείσα απόφασή του Επιτροπή κατά ICI, το Δικαστήριο διαπίστωσε, βασιζόμενο στην προπαρατεθείσα απόφασή του Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., ότι η επικύρωση συνιστά ουσιώδη τύπο υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, του οποίου η παράβαση μπορεί να προκαλέσει την άσκηση προσφυγής περί ακυρώσεως. Εξάλλου, η

επικύρωση πρέπει να επέρχεται πριν από την κοινοποίηση της οικείας πράξεως στα ενδιαφερόμενα μέρη. Το δεύτερο ζήτημα που αποτελούσε αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως ήταν κατά πόσον η μη επικύρωση μπορεί να προβληθεί αυτεπαγγέλτως από τον κοινοτικό δικαστή, ζήτημα στο οποίο το Δικαστήριο απάντησε καταφατικά.

23 Τα δύο αυτά ζητήματα, καλώς οριοθετηθέντα, έχουν ασφαλώς σημασία υπό το πρίσμα του κοινοτικού δικαίου. Πάντως, το πρώτο από αυτά είχε ήδη σε γενικές γραμμές εξεταστεί με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., το δε δεύτερο δεν είχε ιδιαίτερα περίπλοκο χαρακτήρα. Οι δυσκολίες της υποθέσεως επίσης δεν είχαν εξαιρετικό χαρακτήρα.

24 Όσον αφορά τον όγκο της εργασίας που η κατ' αναίρεση δίκη προκάλεσε στους συμβούλους της ICI, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι τελευταίοι συνέταξαν δύο υπομνήματα επί των οριοθετημένων ζητημάτων που αναφέρθηκαν πιο πάνω, απαντώντας σε αυτά της Επιτροπής. Εξάλλου, η επ' ακροατηρίου συζήτηση του Δικαστηρίου της 7ης Οκτωβρίου 1999 διάρκεσε περίπου δύο ώρες. Ο φόρτος εργασίας που προκλήθηκε στους εν λόγω συμβούλους αντιστοιχούσε, επομένως, με αυτόν μιας υποθέσεως με κάποιο όγκο, χωρίς εντούτοις να είναι εκτός του συνήθους.

25 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η αμοιβή και τα έξοδα δικηγόρου που ανέφερε η ICI και που ανέρχονται σε 70 644 GBP (22 901 GBP και 25 226 GBP για τον κύριο δικηγόρο και 12 459 GBP και 10 058 GBP για τον βοηθό δικηγόρο) δεν ήσαν αντικειμενικά απαραίτητα για να εξασφαλίσουν την υπεράσπιση των συμφερόντων της εταιρίας αυτής στο πλαίσιο της αναιρέσεως.

26 Όσον αφορά ειδικότερα τα έξοδα που συνδέονται με τη χρησιμοποίηση δευτέρου δικηγόρου, πρέπει να υπομνησθεί ότι η αναιρετική διαδικασία περιοριζόταν σε δύο νομικά ζητήματα λίαν συγκεκριμένα που δεν είχαν σχέση με τις πραγματικές διαπιστώσεις στις οποίες έπρεπε να προβεί το Πρωτοδικείο. Οι διαπιστώσεις αυτές είχαν εξάλλου μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με την

παράβαση εναρμονισμένης πρακτικής απ' ό,τι στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως η οποία, μόνον αυτή, αποτελούσε αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως. Η ανάληψη των σχετικών με τον δεύτερο δικηγόρο εξόδων, για τον λόγο ότι αυτός γνώριζε ιδιαίτερα καλά την πρωτόδικη διαδικασία και τις λεπτομέρειες των πραγματικών εξελίξεων, δεν είχε επομένως απαραίτητο χαρακτήρα. Συνεπώς, δεν δικαιολογείται να επιβαρυνθεί η Επιτροπή με τα εν λόγω έξοδα.

27 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων και των κριτηρίων που διατυπώθηκαν στη σκέψη 17 της παρούσας διατάξεως, το ποσό της αμοιβής και των εξόδων δικηγόρου που μπορούν να ανακτηθούν πρέπει να καθοριστεί σε 25 000 GBP.

28 Ως προς το ποσό των 2 010 GBP, που αντιπροσωπεύουν τα έξοδα μετακινήσεως και διαμονής των δύο δικηγόρων και των δύο εσωτερικών συμβούλων που προσλήφθηκαν για τη διοργάνωση των τριών συνεδριάσεων στις Βρυξέλλες, η ICI δεν αιτιολόγησε ενώπιον του Δικαστηρίου ούτε τη φύση των συνεδριάσεων αυτών, ούτε τον αναγκαίο χαρακτήρα αυτών για την αναιρετική διαδικασία, ούτε την ανάγκη να διεξαχθούν οι συνεδριάσεις αυτές στις Βρυξέλλες. Το αντίστοιχο ποσό, επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

29 Τα έξοδα ταξιδίου και διαμονής επ' ευκαιρία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως του Δικαστηρίου, τα οποία η ICI επικαλέστηκε για τους δύο δικηγόρους και τους δύο εσωτερικούς συμβούλους, πρέπει να γίνουν δεκτά μόνο για τον ένα δικηγόρο, δεδομένου ότι η παρουσία του δευτέρου δικηγόρου δεν ήταν απαραίτητη για τους ίδιους λόγους με αυτούς που εκτίθενται στη σκέψη 26 της παρούσας διατάξεως, όπως επίσης για έναν μόνον εσωτερικό σύμβουλο, δηλαδή για ποσό 936,50 GBP. Στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθούν τα έξοδα αντικλήτου στο Λουξεμβούργο, δηλαδή 894 GBP. Η ενοικίαση αίθουσας συνεδριάσεων ύψους 1 488,99 GBP δεν μπορεί αντιθέτως να γίνει δεκτή, δεδομένου ότι τα έξοδα αυτά δεν ήταν απαραίτητα.

30 Ενόψει όλων αυτών των εκτιμήσεων, τα δυνάμενα κατά δικαία κρίση να αναζητηθούν έξοδα στο πλαίσιο της υποθέσεως C-286/95 P ανέρχονται συνολικώς σε 26 830,50 GBP.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

διατάσσει:

Το σύνολο των εξόδων στην υπόθεση C-286/95 P, που η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πρέπει να επιστρέψει στην Imperial Chemical Industries plc (ICI), ορίζεται σε 26 830,50 GBP.

Λουξεμβούργο, 8 Ιουλίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

P. Jann